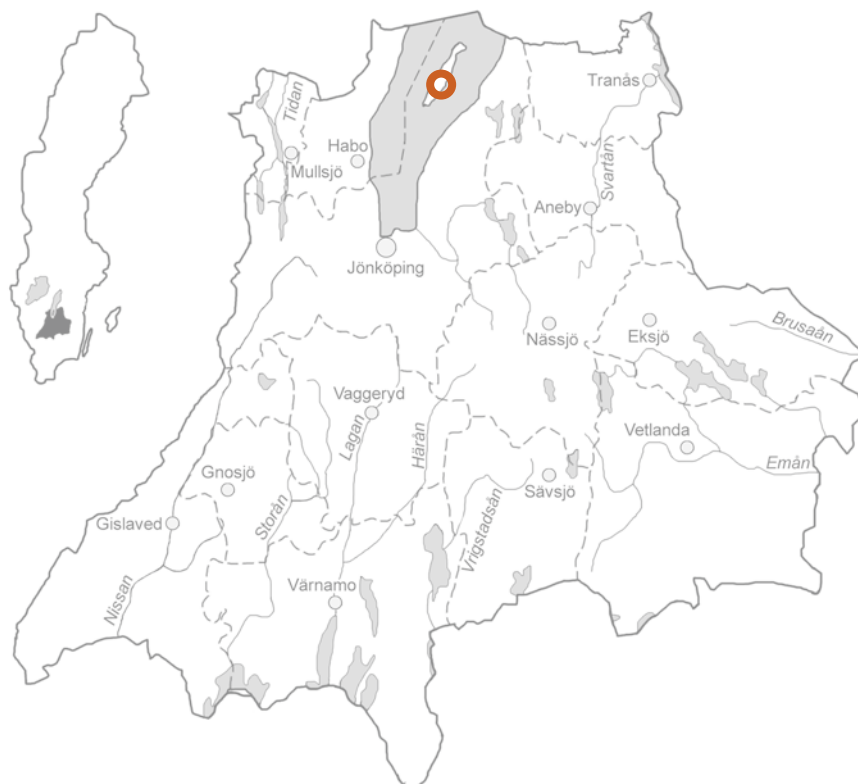

Tunnerstad 5:33

Arkeologisk utredning inför husbyggnation inom fastigheten
Tunnerstad 5:33, Visingsö socken i Jönköpings kommun och län.

Jönköpings läns museums dnr: 2019-169
Länsstyrelsens dnr: 431-5439-2019

Rapport och foton: Lotten Haglund
Rapportgranskning: Ann-Marie Nordman
Grafisk mall: Anna Stålhammar

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK)
är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2019

Rapport över utförd arkeologisk undersökning

Beskrivning av undersökningsresultaten.

Inledning

Jönköpings läns museum genomförde under oktober/november månad 2019 en arkeologisk utredning på fastigheten Tunnerstad 5:33 på Visingsö, i samband med planerad bostadsbebyggelse. Utredningsområdet var ca 2700 kvadratmeter stort. Arbetet var beställt av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Fält- och rapportansvarig var Lotten Haglund, Jönköpings läns museum.

Målsättning och Metod

Syftet med utredningen var att fastställa om under mark dolda fornlämningar förekommer inom området och att så långt som möjligt beskriva dessa. Utredningen utfördes genom sökschaktning men inleddes med att hela ytan gick över med metalldetektor. Syftet var att leta efter eventuella gravgävor med tanke på utredningsområdets närhet till mellersta gravfältet.

Fornlämnings- och kulturmiljö

Ca 80 meter sydväst om undersökningsområdet finns mellersta gravfältet (L1972:5782) med både gravar och boplatslämningar. Omkring 70 meter söder om området har en skärvstenshöj påträffats (L1972:6458). Omkring 100 meter söderut finns platsen för två undersökta och borttagna härdar (L1972:6458) och ytterligare ca 100 meter söderut har en skrapa av flinta upphittats (L1972:5486).

Utredningsområdet ligger plant i landskapet och har länge använts som åkermark, på senare tid för potatisodling. I väster gränsar området till Hamnvägen med skogsmark på andra sidan och i öster finns en större åkeryta. Både norr och söder om området finns villaträdgårdar, se figur 3.

Resultat

Undersökningen inleddes med att området gick över med metalldetektor. Med tanke på områdets närhet till vägen var det inte helt förvånande att denna undersökning resulterade i en hel del nyare tids skrot (se framsidesbilden). Det rörde sig bl.a. om fragment från aluminiumburkar och korkar, föremål i järn som troligen kan härstamma från äldre jordbruksmaskiner och liknande, samt flera spikar. Det framkom också flera klumpar av ett lättviktigt och även lätt magnetiskt material som tolkades härstamma från förhållandevis sentida byggnader. Inga av metallfynden bedömdes vara förhistoriska och inga av dem tillvaratogs.

Totalt grävdes 9 schakt med en sammanlagd längd på 198 meter. Matjorden bestod av humös och siltig sand och undergrunden var väl-dränerad och bestod av grusig sand. Schaktdjupet var i regel omkring 0,30 meter men gick ibland upp till 0,40 meter. Över stora delar av schaktbotten syntes plogspår. Totalt mättes 10 gropar (A 241, 274, 285, 310, 319, 334, 351, 373, 387 och 406), 8 stolphål (A 257, 266, 295, 303, 343, 366, 398 och 417), en sotfläck (A 250) samt en härdrest (A 258) in. Groparna var likartade i plan men vid undersökningen av några av dem kunde det inte säkert avgöras om de var grävda gropar eller om de snarare kunde utgöra spår efter träd.

Groparna

Med få undantag var groparna snarlika varandra i plan. De flesta var i det närmaste runda och fyllningen bestod av gråbrun humös sand. De utmärkte sig därför tydligt mot den omgivande sandiga/grusiga undergrunden, se figur 4. Den till ytan största av dem var A 373 som var åtminstone 1,30 x 1,20 meter stor (N-S) (med vidare utbredning under schaktkanten i väst). Den minsta var A 334 på 0,70 x 0,40 meter (Ö-V). De flesta av de andra groparna var omkring en meter i diameter eller, i de fall inte hela anläggningen syntes, åtminstone en meter lång/bred. Ungefär hälften av groparna undersöktes och i tre av dem, A 310, 387 och 406, gjordes fynd som alla bedöms vara förhållandevis moderna, från 1700–1800-tal. A 406 innehöll ytligt liggande djurben och en spik. I A 310 hittades, på 0,60 meters djup, ett fragment av en tegelsten och i A 387 hittades, på ungefär samma djup, en skärva yngre rödgods som bedöms vara från sent 1700-tal.

När ett par av groparna snittades visade de upp egenskaper som gjorde att de inte självklart tolkades som anläggningar skapade av människor. Detta berodde på att dessa saknade tydlig profilform. Den humösa fyllningen i dem blev svår att

följa neråt eftersom den plötsligt inte gick att skilja från den omgivande undergrunden. Vid en annan grop, A 351, urskiljde sig fyllningen bättre men i detta fall verkade toppen på gropen vara smalare än fortsättningen neröver, vilket är ovanligt, se figur 5. De flesta av de undersökta groparna var 0,45-0,65 meter djupa i de fall det gick att avgöra. Med tanke på att groparna var lika varandra både gällande form, storlek och fyllning är det troligt att de har samma ursprung. Det faktum att det inte alltid var lätt att se hur groparna såg ut i profil skulle kunna bero på att undergrunden var grusig och att grus kanske lättare kan dra ner humöst material ner i marken men en annan tolkning är att groparna egentligen utgör rester efter träd. En alternativ tolkning är att det verkligen handlar om gropar men att de då inte är förhistoriska med tanke på fynden.

På 1950-talsekonomen syns att tomterna både norr och söder om undersökningsområdet har använts till fruktodling. Kanske utgör groparna spår efter ytterligare frukträd som bara stått en kortare tid, eftersom de inte syns på kartorna.

Stolphål, en sotfläck och en möjlig härdrest

Det gick inte att se något speciellt mönster i hur de åtta stolphålen låg i förhållande till varandra. Storleksmässigt varierade de mellan runt 0,30 - 0,40 meter i diameter och djupen var mellan 0,11 upp till 0,25 meter. De hade alla mer eller mindre sotig och humös sand som fyllning och kring några av dem hade även den omgivande sanden rödbränts. Några av dem såg i profil ut som fina stolphål, se figur 6, men även här fanns ett par som avvek. Den sotiga fyllningen i A 417 stack till exempel iväg och fortsatte in under schaktkanten i söder, djupet här var 0,35 m. En möjlig tolkning var att detta från början varit en större anläggning som delvis blivit avgrävd på toppen och därför sett mindre ut i plan, men tankarna på att rötter orsakat anläggningens utseende fanns också. A 250 dokumenterades som en sotfläck men var ganska likt ett stolphål, fast i mindre dimension. Även kring detta fanns rödaktig sand. I schakten undersöktes ytterligare sotfläckar (inte inmätta) som vid undersökning diffust bredde ut sig och blev större än de från början sett ut i plan. Dessa saknade dock även tydliga former i profil. Ett av stolphålen, A 303 skar tydligt gropen 310, se figur 7. Eftersom även stolphålen i stort sett liknade varandra, åtminstone när det gällde fyllning bör även dessa ha samma ursprung. Eftersom gropen 310, som ett av stolphålen skär igenom, innehöll tegel indikerar det att anläggningarna inte är förhistoriska.

Den enda anläggningen som möjligen kan vara från förhistorisk tid är A 358, som kan utgöra en härdbotten. Från början blev den dock inmätt som ett stolphål. I ytan fanns en del kol (till skillnad från övriga stolphål som mest sett sotiga ut). Vid undersökningen av den påträffades en tydligt skörbränd och sprucken sten och anläggningen visade sig även få en större utbredning, den fortsatte i själva verket under den östra schaktkanten. Om detta verkligen var resterna efter en härd och inte något med samma ursprung som de övriga stolphålsliknande lämningarna var svårt att avgöra. Bortsett från att själva anläggningarna var sotiga syntes inget i schakten som indikerade att det hade eldats på platsen.

Lösfynd

Under schaktningen gjordes fem lösfynd av yngre rödgods. Även dessa troligen hörande till 1700-talets andra hälft precis som skärvan som hittades i gropen A 387. Inga av fynden tillvaratogs. Samtliga av dessa fynd gjordes i undersökningsområdets norra halva, se figur 8.

Åtgärdsförslag

Jönköpings läns museum anser att inga fler arkeologiska insatser är nödvändiga på platsen. Samråd har skett med länsstyrelsen.

Administrativa uppgifter

IDENTIFIERINGSUPPGIFTER

Dnr: 169/2019	Dnr enl Lst beslut: 431-5439-2019	Rapport: 2019:46
Landskap: Småland	Län: Jönköping	Kommun: Jönköping
Socken: Visingsö	Trakt/kvarter/fastighet: Tunnerstad 5:33	
Ekonomisk karta: 64E 3gS	Fornl nr:	Stad:
N: 6433785	E: 460941	Nivå – lägsta: 121 m.ö.h. -högsta: 121 m.ö.h.

UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING

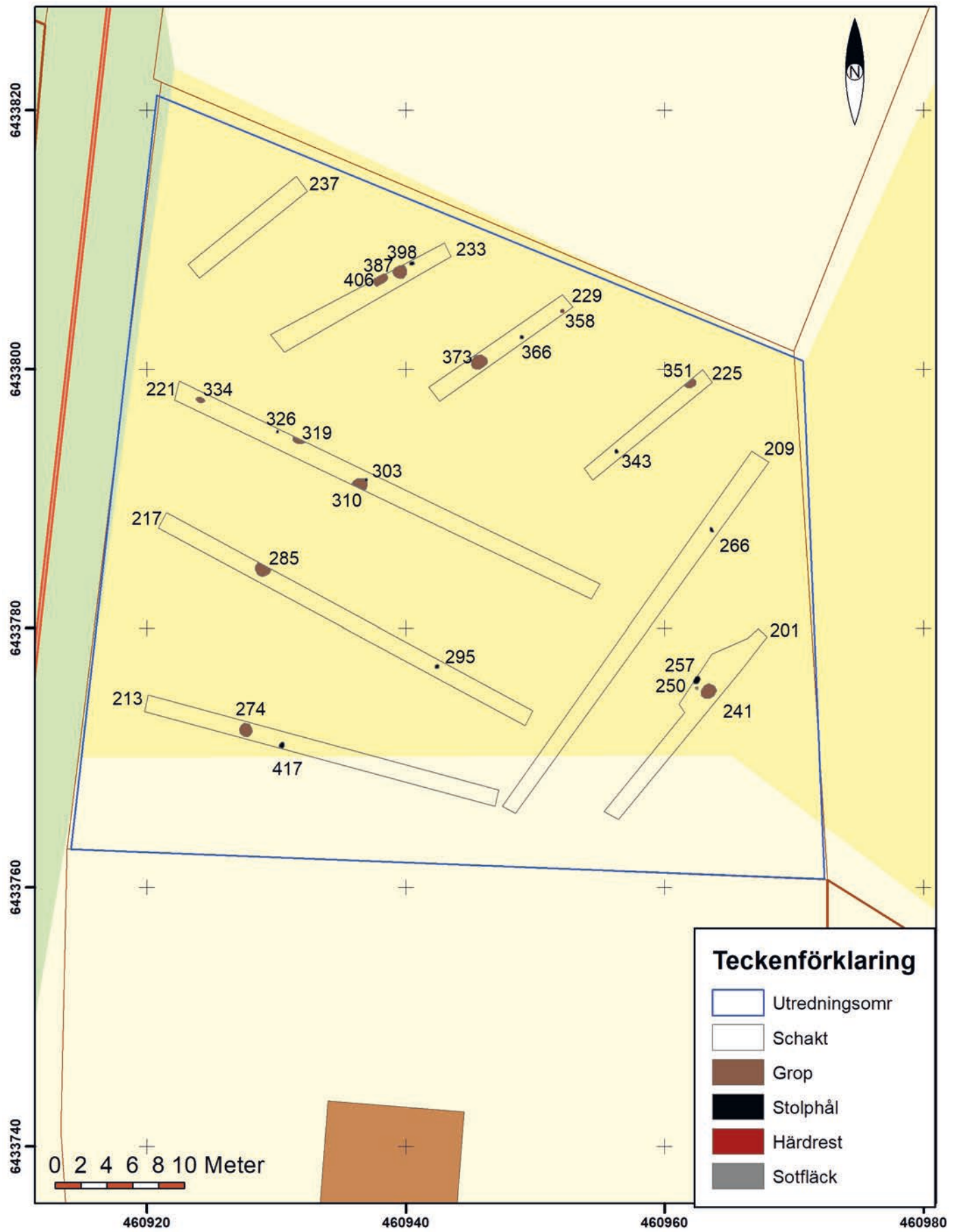
Typ av exploatering: Husbyggnation				
Typ av undersökning: Arkeologisk utredning				
Uppdragsgivare: Länsstyrelsen			Ansvarig institution: Jönköpings läns museum	
Fältarbetsledare: Lotten Haglund			Fältarbete from 31 okt 2019 tom 1 nov 2019	
Antal arbetsdagar i fält: 2				
Undersökningens omfattning	Utredd yta/m²	Schaktad yta/m²	Schakt/löpm	Volym/m³
	2700	271	198	

UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT

UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT		
Uppgifter ur RAÄ:s fornl.reg	Sammansatta lämningar:	
Lämningar:		
Undersökningsresultat	Sammansatta lämningar:	
Anläggningar:		
Totalt antal undersökta	-gravar:	-boplatiskonstruktioner:
Datering:		

Figur 1. Utdrag ur ekonomiska kartans blad. 64E 3gS. Skala 1:10 000.

Figur 2. Karta över schakten och anläggningarna. skala 1:400

Figur 3. Området före undersökning, mot NÖ

Figur 4. A 274 i plan, mot Ö.

Figur 5. A 351 mot Ö. Observera hur gropen utvidgar sig neråt.

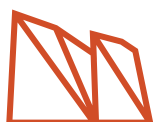
Figur 6. A 295 mot V.

Figur 7. A 303 som skär genom A 310. Tegelbiten hittades på 0,60 meters djup. Mot V.

Figur 8. Lösfynd i form av rödgodsskärvor. Skärvan uppe till höger hittades i A 387.

Arkeologisk rapport 2019:46
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM